

WYDZIAŁ II

Krajowi

Zofia Albina Włodek 30 VIII 1925–19 II 2018

Zofia Albina Włodek urodziła się 30 sierpnia 1925 r. w Krakowie w rodzinie ziemiańskiej jako córka Zofii Albiny z Goetz-Okocimskich oraz Jana Włodka. Urodziny Pani Profesor przypadały zatem na koniec wakacji i raz zdarzyło się, że mogliśmy je obchodzić wspólnie, w gronie polskich mediewistów, podczas obrad X Kongresu Filozofii Średniowiecznej, organizowanego przez SIEPM w Erfurcie w sierpniu roku 1997. „Polska ekipa” na tym kongresie była znacząca, a Pani Profesor Włodek sprawowała – zwłaszcza nad młodymi mediewistami – swoją pieczę, doskonaląc nasz francuski i korygując także merytorycznie nasze wystąpienia.

Zofia Włodek nie od razu trafiła na ścieżkę wiodącą do filozofii, choć miała tutaj w domu znakomity przykład swojej matki, która, po ukończeniu studiów filozoficznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, w 1932 r. obroniła tam pod kierunkiem Witolda Rubczyńskiego rozprawę doktorską, zatytułowaną *Zagadnienie stosunku rozumu do wiary według św. Tomasza z Akwinu*. Początkowo Zofia Włodek poszła raczej w ślady swojego ojca oraz brata, Jana Mariana Włodka, i po ukończeniu w roku 1943 na tajnych kompletach szkoły średniej rozpoczęła studia rolnicze na tajnym Wydziale Rolnictwa UJ. Dyplom magistra rolnictwa uzyskała już w roku 1949 i została asystentką w Studium Nauk Spółdzielczych Wydziału Rolniczego. Wkrótce, ze względu na dokonujące się w Polsce przemiany ideologiczne, musiała opuścić ten Wydział, przenosząc się na filozofię, ale i Wydział Filozofii UJ wkrótce został zamknięty. Zofia Włodek wyjechała zatem do Lublina, kontynuując studia filozoficzne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL pod okiem takich mistrzów, jak Jerzy Kalinowski, ks. Stanisław Kamiński, o. Mieczysław

Krapiec, ks. Karol Wojtyła, a przede wszystkim Stefan Świeżawski. Był on promotorem jej pracy magisterskiej, zatytułowanej *Alfred Anglik i jego teoria życia*, obronionej w roku 1955, a później został również promotorem jej rozprawy doktorskiej. W roku 1959 Zofia Włodek uzyskała stopień doktora filozofii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na podstawie rozprawy pt. *Herman z Augsburga i jego quaestiones de quodlibet w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej 748*. W latach 1958–1961 dr Włodek prowadziła na Wydziale Filozofii KUL zajęcia z paleografii i kodykologii. Od roku 1956 współpracowała także – w formie prac zleconych – z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN, gdzie z inicjatywy Stefana Świeżawskiego powstał Zakład Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej, którego naczelnym zadaniem była praca nad źródłami do historii filozofii w Polsce. Zofia Włodek w roku 1961 rozpoczęła tam pracę na stanowisku adiunkta. Swoją znajomość filozofii i teologii średniowiecznej pogłębiała na licznych stażach naukowych w ważnych dla mediewistyki ośrodkach: w latach 1959–1960 przebywała w Centre d'Etudes Supérieures de la Civilisation Médiévale w Poitiers, w roku 1967 w Ecole Pratique des Hautes Etudes w Paryżu, a w latach 1972–1973 w Grabmann-Institut zur Erforschung der mittelalterlichen Theologie und Philosophie w Monachium.

W listopadzie 1968 r. Zofia Włodek uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dziedzinie filozofii na podstawie rozprawy *Krakowski komentarz z XV wieku do „Sentencji” Piotra Lombarda*. W 1969 r. została powołana na stanowisko docenta w IFiS PAN, a w styczniu 1980 r. objęła stanowisko profesora nadzwyczajnego i w 1991 – profesora zwyczajnego, na którym to stanowisku pracowała do chwili przejścia na emeryturę w roku 1995.

O ile Polska Akademia Nauk była tą instytucją, z którą Zofia Włodek związała swoją karierę naukowo-badawczą, to jej aktywność dydaktyczna realizowała się w różnych ośrodkach. Poza Wydziałem Filozofii KUL, Zofia Włodek w latach 1967–1972 oraz 1973–1987 prowadziła zajęcia z edycji tekstów średniowiecznych i filozofii średniowiecznej w Polsce na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK, a w latach 1983–2002 wykłady z filozofii średniowiecznej w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Środowisko polskich mediewistów zawsze mogło liczyć na kompetentną opinię Pani Profesor w przewodach doktorskich, habilitacyjnych, profesorskich czy w recenzjach wydawniczych.

Prof. Włodek należała do komitetów redakcyjnych najważniejszych specjalistycznych periodyków, takich jak: „Mediaevalia Philosophica Polonorum”, „Studia Mediewistyczne”, „Przegląd Tomistyczny” czy seria „Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia” (ATK). Od roku 1980 była członkiem Rady Redakcyjnej i wykonawcą w zespole

przygotowującym *Katalog łacińskich rękopisów średniowiecznych Biblioteki Jagiellońskiej*, a w latach 1993–2008 kierowała zespołem *Katalogu*. Zespół dwukrotnie został uhonorowany nagrodą zespołową za tę pracę: w roku 1981 – Nagrodą Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, a w 1995 – Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej.

Zofia Włodek była członkiem wielu towarzystw naukowych, w tym: Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Towarzystwa Naukowego KUL, Komisji Filozoficznej Krakowskiego Oddziału PAN i Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale, którego była wiceprezesem w latach 1987–1992, organizując w roku 1993 w Krakowie międzynarodowe sympozjum na temat „Kościoł i społeczeństwo w późnym średniowieczu”.

Czas spędzony nad opracowywaniem, opisem i katalogowaniem rękopisów średniowiecznych ukształtował najważniejsze cechy naukowego warsztatu Zofii Włodek, a mianowicie: źródłowość, rzetelność, precyzję, a zarazem ostrożność w stawianiu hipotez, a przede wszystkim benedyktyńską pracowitość. Dlatego właśnie jej przypadło dokonanie niezwykłego odkrycia: w roku 1972 w Bibliotece Uniwersyteckiej w Lipsku odnalazła uważany za zaginiony tekst *Satyry* Jana Falkenberga, napisanej w trakcie obrad soboru w Konstancji, a wymierzonej przeciwko Władysławowi Jagielle i Polakom. Prace badawcze Zofii Włodek prezentowały polską myśl filozoficzno-teologiczną, rozwijającą się na Wszechnicy Krakowskiej w wieku XV. Omówieniu źródeł i zawartości krakowskich komentarzy do *Metafizyki* Arystotelesa została poświęcona monografia *Filozofia bytu*, wydana jako trzeci tom z serii „Dzieje Filozofii Średniowiecznej w Polsce” (Wrocław 1977). Przygotowaniem tej monografii był tekst *Filozofia a teologia w ujęciu mistrzów krakowskich* z tomu *Filozofia polska XV wieku* (Warszawa 1972), a swą istną kontynuacją teksty: *Tendencje doktrynalne na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Krakowskiego w XV wieku* z tomu *Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce* (Warszawa 1993) oraz *Eklezjologia krakowska w pierwszej połowie XV wieku* z Księgi Jubileuszowej na sześćsetlecie Wydziału Teologicznego w Krakowie (Kraków 1998). Międzynarodową pozycję Zofii Włodek budowały takie teksty, jak edycja: *Thomas Sutton, De productione formae substantialis* (AHDLM 46/1979/127–175). W trudnych czasach intelektualnego zniewolenia nie lękała się podjąć rzetelnych studiów dotyczących odniesień światopoglądowych problematyki filozoficznej, związków metafizyki i teologii, odkrywając nieprzemijający blask dziedzictwa chrześcijańskiego średniowiecza. Jako wytrawna mediewistka Zofia Włodek dostrzegała także znaczenie prac translatorskich. Wraz ze swoim uczniem Włodzimierzem Zegą przełożyła *Kwestię o duszy* św. Tomasza z Akwinu (Kraków 1996) oraz Tomaszową *Summę contra gentiles* (Poznań 2003, 2007, 2009).

Profesor Zofia Albina Włodek zmarła 19 lutego 2018 roku w Krakowie, zamykając piękny cykl swojego ziemskiego życia w nadziei na *conversatio sanctorum*.

Bibliografia:

Kaluża Z., *Prace mediewistyczne Zofii Włodek* [w:] Z. Włodek, *Z dziejów filozofii i teologii na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku. Sylwetki, teksty, studia*, Kraków 2011, s. 13–70; Markowski M., *Zofia Włodek*, „*Studia Mediewistyczne*” 31 (1994), s. 7–18; Zega W., *Włodek Zofia Albina* [w:] *Encyklopedia Filozofii Polskiej*, t. 2, red. A. Maryniarczyk, Lublin 2011, s. 820–822.

Agnieszka M. Kijewska